પ્રવચન નં. ૧ ગાથા૩૨૦ તા.૧૦-૮-૭૦

સમયસાર ૩૨૦ ગાથા જયસેનાચાર્યકી ટીકા, જરી સૂક્ષ્મ હૈ, પણ સમજનેકા ચીજ હૈ, પાના હૈ સબકે પાસ, ઓ માટે પંદરસો છપાવ્યા છે. સબકી પાસ રખેગા (કિ) કયા શબ્દકા કયા અર્થ હોતા હૈ.

જયસેનાચાર્યકૃત તાત્પર્યવૃત્તિ ટીકા- એનો અનુવાદ

दिट्ठी सयं पि णाणं अकारयं तह अवेदयं चेव।
जाणदि य बंधमोक्खं कम्मुदयं णिज्जरं चेव।। ३२०।।

ટીકા- " ઉસી અકર્તૃત્વ, અભોકતૃત્વભાવકો વિશેષરૂપસે દૃઢ કરતે હૈં. " કયા કહેતે હૈં ? ભગવાન આત્મા જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપ ઉસકા (સ્વરૂપ) ત્રિકાળી આનંદ ને ધ્રુવ હૈ. ઉસકા જ્ઞાન નહિ, ઉસકા ભાન નહિ એ પુણ્ય- પાપ રાગદ્વેષ આદિકા કર્તા હોતા હૈ અને ઉસકા ભોક્તા હોતા હૈ, સમજમેં આયા ? જિસકી દૃષ્ટિ દ્રવ્ય, વસ્તુ જે ધ્રુવ ચૈતન્ય મહાસ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર, ચૈતન્યકા મહા સ્વયંભૂરમણસમુદ્ર, ધ્રુવ, નિત્ય અવિનાશી, ઐસા પર્યાયસે રહિત ઐસી ત્રિકાળી ચીજ હૈ, ઉસકી ઉપર જિસકી દૃષ્ટિ નહીં, વો રાગ ને પર્યાય એક સમયકા પરિણામ ને રાગ ઉપર દૃષ્ટિ હોનેસે, એ રાગ, દ્વેષ પુણ્ય-પાપકા કર્તા અને ઉસકા ભોક્તા અજ્ઞાની હોતા હૈ, સમજમેં આયા ?

વસ્તુકા સ્વરૂપ, ભગવાન આત્માકા સ્વરૂપ ઔર વસ્તુકા સ્વરૂપકા દૃષ્ટિવાન, વો રાગ આદિકા કર્તા નહિ ને ભોક્તા નહિ એમ યહાં સિદ્ધ કરના હૈ. સમજમેં આયા ? અમૃતચંદ્રાચાર્યકી ટીકા વાંચ લીયા મગર જયસેનાચાર્યકી ટીકા મેં બહુત સૂક્ષ્મ ભર દીયા હૈ. દો વાર તો ત્યાં રાજકોટ વ્યાખ્યાન હો ગયા, યહાં પણ એકવાર હુઆ. સૂક્ષ્મ થોડા હૈ પણ હવે સમજ તો લે ખ્યાલમેં (લે) કે જૈન-દર્શનમેં તત્ત્વ ક્યા હૈ સમજમેં આયા ?

તો આ આત્મા એક સમયમેં પૂર્ણાનંદ, શુદ્ધ ચૈતન્ય ધ્રુવ સાગર, લ્યો આ સાગર આયા તુમ્હારા. (શ્રોતાઃ બહુ આનંદ આવ્યો) ઐસા ભગવાન ઉસકી જિસકો દૃષ્ટિ નહીં, ઉસકા જિસકો ધ્યેય નહીં અને દૃષ્ટિકા વિષય દ્રવ્ય (કો) બનાકર પરિણમન કીયા નહીં, યે સબ મિથ્યાદૃષ્ટિ હૈ એમ કહેતે હૈ, સમજમેં આયા ? તો ઓ મિથ્યા નામ જિસકી (દૃષ્ટિ) સત્ય સ્વરૂપ ભગવાન આત્મા, ઐસી દૃષ્ટિ નહીં હૈ વો રાગ દ્વેષ ઉદય વિકારભાવ વો પરિણમન કરતે હૈ, ને યે મેરી ચીજ હૈ એમ કરકે ઉસકો વેદન કરતે હૈ, તો અનાદિકા કર્તૃત્વ ને ભોકતૃત્વભાવ, અજ્ઞાનસે ઉત્પન્ન કરકે, ચાર ગતિમેં એ કારણ વો રૂલતે હૈ સમજમેં આયા ?

તો ધર્મ જબ હોતા હૈ તો કૈસે હોતા હૈ વો બાત ચલતી હૈ. સમજમેં આયા ?

કહેતે હૈ, દેખો, " दिट्ठी सयं पि णाणं अकारयं तह अवेदयं चेव ",વો તો મૂળ પાઠમાં બાત હૈ પણ ઉસકી ટીકા કરતે હૈ, દૃષ્ટાંત દીયા હૈ " જિસ પ્રકાર નેત્ર " આંખ,

કર્તા, " દેશ્ય વસ્તુકી આંખ કર્તા નહીં હોતી. " આંખ, આંખ કહેતે હૈ ને વો ? ચક્ષુ, ચક્ષુ દેખનેવાલી હૈ વો દેખનેકી ચીજકો કર્તા-હર્તા વો આંખ નહીં હૈ સમજમેં આયા ? આંખ હૈ વો દેખનેવાલી આંખ દેષ્ટા, કર્તા ઔર વો દેશ્ય જો પદાર્થ હૈ, ઉસમેં જાનને લાયક અગ્નિ, શરીર, વાણી આદિ સબ, ઉસકો આંખ કર્તા નહીં હૈ ઐસા (सिर्फ) દેખનેવાલી હૈ, પણ હૈ, નહીં હૈ ઉસકી પર્યાય ઉત્પન્ન કર દે, ઔર પરકી પર્યાયકો આંખ અનુભવ કરે, ઐસા હોતા નહીં. આ તો દેષ્ટાંત છે આ તો હજી દેષ્ટાંત હૈ, દેષ્ટાંતકા સિદ્ધાંત પીછે લેગા. પાઠમાં જો હૈ વો તો પીછે લેગા, સમજમેં આયા ?

લોકોકો સરળ પડે સમજનેમેં એ કારણસે ભગવાન આચાર્યે દેષ્ટાંત દીયા હૈ સમજમેં આયા ? આ સમજનેકી ચીજ હૈ, અનંતકાળસે ઉસને ચૈતન્ય જ્ઞાયક જ્યોત ભગવાન આત્મા ઉસકે ઉપર જોર દીયા નહીં, દેષ્ટિ ત્યાં લગાયા હિ નહીં. પરિણામ ઉપર લક્ષ, કાં રાગ ઉપર લક્ષ, કાં નિમિત્ત ઉપર લક્ષ, એક સમયકી પ્રગટ અવસ્થા ઉપર લક્ષ વો સબ મિથ્યાદેષ્ટિકા લક્ષ હૈ, સમજમેં આયા ? મૂળ બાત હૈ ભગવાન.

કહેતે હૈ, યે નેત્ર દેખનેવાલી આંખ, ચક્ષુ દેખનેવાલી ચીજકો ઉત્પન્ન નહીં કરતા. ઉત્પન્ન કરે ? કર્તા હૈ ? ભોક્તા ભી આંખ નહીં.

જુઓ, જિસ પ્રકાર હૈ ને ? જિસ પ્રકાર હૈ ને ? તો જિસ પ્રકારકા અર્થ દેષ્ટાંત હૈ; ઉસ પ્રકાર, યે પીછે સિદ્ધાંત આયેગા સમજમેં આયા ? જિસ પ્રકાર, ઉસ પ્રકાર (દેષ્ટાંત-સિદ્ધાંત) જિસ પ્રકાર નેત્ર કર્તા, કર્તા એટલે નેત્ર દેખનેવાલી કર્તા નામ આંખ, ચક્ષુ, વો દેશ્ય વસ્તુકો અગ્નિ, શરીર, બરફ, વાણી આદિ ચીજકો " સંધુક્ષણ કરનેવાલા પુરુષ અગ્નિરૂપ વસ્તુકો કર્તા હૈ " જૈસે અગ્નિ જલાનેવાલા, સુલગાનેવાલા તમારી ભાષા છે ને ઈ ભાષા છે ને ? સમજમેં આયા ? સંધુક્ષણ કરતે હૈ ને સંધુક્ષણ ? અમારે કાઠિયાવાડી ભાષામેં વો, ગોબરકા ભૂકા હોતા હૈ ને ઝીણા ભૂકા ઉસમેં અગ્નિ લગતી હૈ. ક્યોંકિ સારા કઠણ લાકડુ હોય તો અગ્નિ પકડ ન સકે, પણ વહ ભૂકા હોતા હૈ ને ઝીણા ભૂકા કહેતે હૈ ને ? ઝીણા ઝીણા તો વો અગ્નિ પકડ સકે, તો એ સંધુક્ષણ કરનેવાલા, દેખો અગ્નિકો જલાનેવાલા, સંધુક્ષણ કરનેવાલા અર્થાત્ ' ' અગ્નિ જલાનેવાલા પુરુષ ' ' અગ્નિરૂપ વસ્તુકો કર્તા હૈ – અગ્નિરૂપ વસ્તુકો બનાતે હૈ અગ્નિ ઉસ પ્રકાર કર્તા નહીં, ઉસ પ્રકાર આંખ દેશ્ય પદાર્થકો કર્તા નહીં. કહો સમજમેં આયા ? (એકવારમાં સમજાય એવું નથી) ઘણી વાર આવશે. ક્યાં ગયા હીરાભાઈ ? (જી. સાહેબ) યહાં બેઠા હૈ કહો સમજમેં આયા ? અમારે દો પંડિત હૈ ને વો –

દેખો યહાં આપણે ' જ્ઞાનચક્ષુ ' માં આવી ગયું છે કે નહીં ? ' જ્ઞાનચક્ષુ ' – પણ આ સીધું સમજે ને પાઠથી તો જરી ઉસકો ખ્યાલ આવે કે કયા ચીજ હૈ ? તો કહેતે હૈ, નેત્રચક્ષુ કરનેવાલી, કયા કરનેવાલી ? દેખનેકા કાર્ય કરનેવાલી, એ આંખ જેમ દેખનેકી ચીજકો

દેખનેકા કાર્ય કરે પણ દેખનેકી ચીજકો બનાવે, કરે કે દેખનેકી ચીજકો આંખ અનુભવે ઐસા હોતા નહીં, કહો બરાબર હૈ? નંદકિશોરજી? "સંધુક્ષણ કરનેવાલા" અગ્નિ જલાનેવાલા, અગ્નિ જલાનેવાલા પુરુષ, અગ્નિરૂપ વસ્તુકો કર્તા હૈ. એ ત્યાં બતાવવું છે ને એટલે જરી એ તો ખરેખર યે અગ્નિકો કોઈ કરતે નહીં, પણ અહીં તો દૃષ્ટાંત હૈ ને? લોકો ખ્યાલ કરતે હૈ ને કે લ્યો ભાઈ આ બાઈએ અંદર ગોબરકા કટકા, કયા કહેતે હૈ? ઠંડા ઐસા ભૂકા કરકે અગ્નિ લગાયા પણ એકલા સારા કઠણ ઐસા કઠણ લાકડા હોય તો ઉસમેં અગ્નિ નહીં જલે, અગ્નિ નહીં પકડ સકે તો ભૂકા કરકે અગ્નિ જલાયા, અગ્નિ કીયા ઐસા લોક દેખતે હૈ ઐસા દૃષ્ટાંત દીયા હૈ. અગ્નિરૂપ વસ્તુકો જૈસે કર્તા હૈ અગ્નિ જલાનેવાલા. ઉસ પ્રકાર કર્તા નહીં. આંખ એ પ્રકારે દૃશ્ય વસ્તુકો ઉત્પન્ન કરતી હૈ કોઈ પર્યાય ઐસા નહીં, એમ કહેતે હૈ સમજમેં આયા? ચીજકો તો ઉત્પન્ન નહીં કરતે આંખ પણ ચીજ જો દૃશ્ય હૈ ઉસકી કોઈ અવસ્થા ઉત્પન્ન કર દે ઐસા હૈ નહીં, સમજમેં આયા?

જૈસે અગ્નિરૂપ વસ્તુકો કર્તા હૈ ઉસ પ્રકાર આંખ કર્તા નહીં, ચક્ષુ કર્તા નહીં, સમજમેં આયા? અગ્નિ જલાનેવાલા જૈસે અગ્નિ ઉત્પન્ન કરતે હૈ ઐસે ચક્ષુ કોઈ પદાર્થકો ઉત્પન્ન કરતે નહીં. સામે હૈ ને પાના.

"ઔર તપે હુએ લોહ પિંડકી ભાંતિ" અગ્નિસે ઉષ્ણ હુઆ ઐસા લોહાકા ગોળા, અગ્નિસે તપ્તાયમાન હુઆ લોહાકા ગોળા, "પિંડકી ભાંતિ અનુભવરૂપસે વેદતા નહીં" એ લોહા ઉષ્ણતાકો વેદતે અનુભવતે હૈ અનુભવતે કા અર્થ લોહા ઉષ્ણ હો ગયા હૈ. સમજમે આયા? લોહાકા ગોળા અગ્નિમય ઉષ્ણ હો ગયા હૈ તો લોહા ઉસકો વેદતે હૈ એમાં તન્મય હો ગયા ને? ઐસે આંખ પર ચીજકો કાંઈપણ ભોગતી ને કરતી નહીં. કહો બરોબર હૈ? એ રૂપ વેદતા નહીં, કોણ? આંખ હોં.

જિસ પ્રકાર થા ને વો હવે ઉસ પ્રકાર ચક્ષુકે દૃષ્ટાંતસે જલાનેવાલા અગ્નિકો જલાતે હૈ ઐસી આંખ પરદ્રવ્યકી પર્યાયકી ઉત્પત્તિ કરતે નહીં ઔર લોહા ગોળા અગ્નિસે તપા હુઆ ઉષ્ણતાકો વેદતે હૈ નામ તન્મય હોતે હૈ, ઐસે આંખ કોઈપણ ચીજકો કરે નહીં તેમ ઉસકો વેદે ભી નહીં. અગ્નિકો દેખનેસે અગ્નિકા વેદન હૈ ઉસકો? નહીં સમજમેં આયા? આ હુઆ દૃષ્ટાંત.

હવે સિદ્ધાંત "ઉસ પ્રકાર શુદ્ધજ્ઞાન ભી", હવે ઐસા કયા કીયા હૈ પાઠમેં તો ઐસા હૈ સૂનો. "दिट्ठी सयं पि[1] णाणं" દૃષ્ટિ હૈ વો સ્વયં ત્રિકાળી જો ધ્રુવ જ્ઞાન હૈ આહાહા! તો દૃષ્ટિ શબ્દ ઉસમેં ન લીયા, પણ ઉસકા અર્થ વો હુઆ કે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જો હૈ ઉસકી જો દૃષ્ટિ હૈ વો ધ્રુવજ્ઞાન, ત્રિકાળી જ્ઞાન ઉપર ઉસકી દૃષ્ટિ પડી હૈ. સમજમેં આયા? આહાહા! સમજમેં આયા કી નહીં વકીલજી? દૃષ્ટિ, શુદ્ધ જ્ઞાન એટલે ત્રિકાળી જ્ઞાન ધ્રુવ ચૈતન્ય ભગવાન નિત્યાનંદ અવિનાશી એક સમયકી પર્યાયસે ભી ખાલી દૂર, સમજમેં આયા?

આ કેળવણી તો કેવળજ્ઞાનકા વ્યાયામકી વાત હૈ ભાઈ આ. કેવળજ્ઞાન કૈસે ઉત્પન્ન

હો ઉસકી, કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન કરનેવાલાકી દૃષ્ટિ કહાં હૈ. સમજમેં આયા ? વો ધર્મી જીવકી દૃષ્ટિ ધર્મી ઐસા ત્રિકાળી જ્ઞાયકભાવ વો ઉપર દૃષ્ટિ હૈ. તો ઉસકો યહાં શુદ્ધજ્ઞાન કહા, કિસકો ? ત્રિકાળીજ્ઞાન ભાવકો. સમજમેં આયા ? હૈ સામે પાના એ માટે તો પાના બનાયા હૈ. ભગવાન ! અહીં તો કહેતે હૈ કે જૈસે આંખ, પરકા કર્તા ભોક્તા નહીં ઐસે દૃષ્ટિવંત જીવ જો દૃષ્ટિ જિસકો ધ્રુવ જ્ઞાન ત્રિકાળ જ્ઞાન ઉપર પડી હૈ, ઐસા ધર્મી જીવ એ ધર્મી ઈસકો કહે કે ત્રિકાળી જ્ઞાન ઉપર દૃષ્ટિ હૈ ઉસકો ધર્મી કહીએ. સમજમેં આયા ? આ તો મૂળ મુદ્દાકી બાત હૈ જરી કઠણ પડે પણ ભાષામાં કોઈ કઠણાઈ ન આયે ઐસી સરળ આતી હૈ પણ ઉસકો સમજનેકી દરકાર તો કરની ચાહીએ કે નહીં ? સમજા સકતે હૈ કોઈ દૂસરા ? સમજમેં આયા ?

કહતે હૈ કે જિસ પ્રકાર ચક્ષુ ઉસ પ્રકાર શુદ્ધ જ્ઞાન, દૃષ્ટિ ન લીયા પાઠમેં તો દૃષ્ટિ હૈ, " दिट्ठी सयं पि णाणं " (दिट्ठनो અર્થ નેત્ર કર્યો) ઠીક, નેત્ર કર્યો. પણ અહીંયા દૃષ્ટિ લેવાની છે. અહીંયા જેમ दिट्ठी ત્યાં છે એમ અહીંયા णाणं-णाणं નો અર્થ ત્રિકાળ જે જ્ઞાન, માથે કહ્યું છે ને પાછું નીચે (લખાણ) કર્યું છે ભાઈ તમે, માત્ર દૃષ્ટિ નહીં પરંતુ ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી ત્યાં લખ્યું છે જુઓ નીચે એ તો વાત થઈ ગઈ છે પહેલી એ ક્ષાયિક જ્ઞાનનો અર્થ દૃષ્ટિ છે. કયા કહા સમજમેં આયા ?

ધીમેથી શાંતિસે આ તો ચીજ અંતરકી હૈ યે કહેતે હૈ કે દૃષ્ટિમાં અહીંયા તો ભાઈએ કહ્યું ને અહીં દૃષ્ટિમાં તો નેત્રનું ઉતાર્યુ છે. પણ દૃષ્ટિમાં તો દૃષ્ટિ જ ઉતારી છે અહીં શુદ્ધ જ્ઞાનમાં, કારણકે પીછે કહેતે હૈ માત્ર દૃષ્ટિ જ નહીં, પણ કેવળજ્ઞાન ભી અકર્તા-અભોક્તા હૈ ઐસા હિ દૃષ્ટિવંત અકર્તા અભોક્તા હૈ એમ અહીંયા સિદ્ધ કરના હૈ, સમજમેં આયા ?

ભગવાન આત્મા ચૈતન્ય બિંબ, ધ્રુવ, અવિનાશી જિસકા અંશ જો ત્રિકાળ, ઉસકી ઉપર જિસકી દૃષ્ટિ હૈ, ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન હૈ દૃષ્ટિકા વિષય. મિથ્યાદર્શનકા વિષય એક સમયકી પર્યાય ને રાગ એ કાંઈ વિષય હુઆ નહીં ખરેખર તો. સમજમેં આયા ?

મિથ્યાશ્રદ્ધા, મિથ્યા દૃષ્ટિકા વિષય ખરેખર એ એનો વિષય જ નહીં એમ છતાં વિષય કહેના પડતે હૈ. કારણ વિષય કયા ઉસકા ? દૃષ્ટિકા વિષય જો પૂરણ હૈ ઐસા વિષય આના ચાહીએ તો ઐસા મિથ્યાદૃષ્ટિકા વિષય એ હૈ નહીં તો ખરેખર ઉસકા વિષય નહીં એમ કહેતે હૈ આહાહા ! ભાઈ, શું કહ્યું સમજાણું ? (મિથ્યાદૃષ્ટિનો વિષય જ કાંઈ નથી) એઈ (મિથ્યાદૃષ્ટિનો કોઈ વિષય જ નથી) વિષય જ નથી છતાં એણે વિષય બનાવ્યો છે દૃષ્ટિમાં વસ્તુ જે ત્રિકાળરૂપે છે પ્રભુ એ દૃષ્ટિમાં આવવો જોઈએ કારણ એ વસ્તુ જ ત્રિકાળ ધ્રુવ હૈ ઐસી દૃષ્ટિકા વિષય વો તો યથાર્થ હૈ. મિથ્યાદર્શનકા કોઈ વિષય જ નહીં કારણ એક સમયકી પર્યાય એ ખરેખર વસ્તુય નહીં (નહીં-નહીં) આહાહા..... સમજમેં આયા ?

સ્વ વસ્તુકી અપેક્ષાસે, ભગવાન ત્રિકાળી દ્રવ્ય ધ્રુવ (કિ) અપેક્ષાસે એક સમયકી પર્યાય, રાગ અને નિમિત્ત એ સબ અવસ્તુ હૈ એટલે ખરેખર મિથ્યાદૃષ્ટિકા વિષય જ યથાર્થ હૈ નહિ. સમજમેં આયા ? અવસ્તુ હો ગઈ લ્યો એમ કહેતે હૈ ભાઈ, આહાહા ! ભારે વાત ભાઈ સમજમેં આયા ? ધીમે ધીમે સમજના હોં સમજાય એવી વાત છે ભાષા તો બહુ સાદી છે. ભલે ભાવ જરી (ગંભીર) હૈ લ્યો ભાઈ અમારે જયકુમારજી કહેતે હૈ ભાવ ગંભીર હૈ. ભાવ તો સાહેબ ભગવાન, આ તેરી લીલા આહાહા ! ચૈતન્ય ભગવાન, ત્રિલોકનાથ જેમાં પરિણામ પણ જેને અડતા નથી. અડતા નહીં સમજે ? છૂતા હી નહીં હૈ (પરિણામ તો એના છે ને) એઈ !

ઔર ખરેખર તો પરિણામ અને વર્તમાન નિર્મળ પર્યાય ભી સ્વદ્રવ્યકી અપેક્ષાસે વો તો પરદ્રવ્ય- અદ્રવ્ય હો ગયા એટલે મિથ્યાદૃષ્ટિકા વિષય જગતમેં હૈ નહીં. સમજમેં આયા ?

સમ્યગ્દૃષ્ટિકા વિષય (હો સકતા હૈ) હો સકતા હૈ, ને હૈ, આહાહા ! (બરાબર) ભગવાન આત્મા જ્ઞાયક સ્વરૂપ, શુદ્ધ વસ્તુ, નિત્ય પ્રભુ ઈસકી દૃષ્ટિ હુઈ વો દૃષ્ટિ નામ ન લીયા પણ પીછે લે લીયા કે દૃષ્ટિકા વિષયકી બાત હમ કીયા ઐસે યહાં ક્ષાયિકજ્ઞાનકી બાત સમજના, ઉસમેંસે દૃષ્ટિ નિકાલ દીયા. સમજમેં આયા ? (શુદ્ધજ્ઞાન ને દૃષ્ટિ બેય ભેગા લેના) ભેગા લેના જ્ઞાન ને દૃષ્ટિ એ કહ્યું છે ને " નાણં " જે ત્રિકાળી જ્ઞાન છે, એ જ દૃષ્ટિનો વિષય છે. દૃષ્ટિની વાત મેં પહેલી કરી, હવે જ્ઞાનની વાત કરશું એમ કરીને કહેશે, કહેશે એટલે એમ કરીને કહેગા. હિંદીમાં થોડી થોડી અમારી ગુજરાતી આવે અંદર સમજમેં આયા ? આહાહા ! અમૃતના સાગર રેલાય છે. સમજાય છે કાંઈ ?

ભગવાન અમૃતનો નાથ સ્વયંભૂરમણસમુદ્ર અંદર ડોલે છે (ડોલે છે) સ્વયંભૂરમણસમુદ્ર જેમ છે એક હી, એક હી ચીજ સ્વયંભૂ શબ્દમાં એમ આવ્યું એક હી ચીજ, એક વસ્તુ ભગવાન પૂર્ણાનંદ પ્રભુ એ ઈ વસ્તુ જગતમેં હૈ. એ સિવાય એક સમયકી પર્યાય આદિ કાંઈ વસ્તુ નહિ, અવસ્તુ હૈ (અવસ્તુ છે) આહાહા ! અવસ્તુકી દૃષ્ટિકો હિ મિથ્યાત્વ કહેતે હૈ, લાલચંદજી આહાહા ! એ દિગંબર સંતોની મસ્તી છે સમજમેં આયા ? એ વાત જૈન દર્શન, દિગંબર દર્શન સિવાય, ઐસી બાત કહીં હોતી નહીં, જ્યાં એકલા દરિયા ડોલ્યા છે અંદરથી. ભગવાન ! સુન તો સહી તું ક્યાં રૂક ગયા હૈ ને ક્યાં તેરી ચીજ હૈ, સમજમેં આયા ? કહાં તું રૂક ગયા હૈ એક સમયકા રાગમેં, કાં પર્યાયમેં, ભગવાન ઓ તેરી ચીજ નહીં એ વસ્તુ ય નહીં આખી એમ કહેતે હૈ યહાં (અવસ્તુ છે) અવસ્તુ હૈ. યથાર્થ જો વિષય હોય તો તો મિથ્યાત્વ કહનેમેં આતા હી નહિ. આહાહા !

આવે છે ને ભાઈ, ઓલામાં બંધ અધિકારમાં (મિથ્યાદૃષ્ટિનો કોઈ વિષય જ નથી) વિષય જ નથી. ન્યાયથી જુઓ તો આ છે. એનો જો વિષય હોય તો અજ્ઞાન

કહેવાય કેમ ? સમજમેં આયા ? થોડા થોડા સમજના ને નહીં તો રાત્રિકો પૂછના. રાત્રે જો મૌન રહેતે હૈ ને સબ (પૂછતા ડર લાગે છે) કેમ ? સબ મૌન રહેતે હૈ, મૌન રહે છે બધા તો થોડા થોડા અંદરથી ન સમજાય ત્યાં આગળ પ્રશ્ન કરના, પોણા ઘંટા રખા હૈ ને રાત્રિકો. આહાહા !

આંહી તો કહેતે હૈ કે ભગવાન આત્મા જેમ દૃષ્ટિ પરકો અગ્નિકો કરે નહિં ઔર અગ્નિકો વેદે નહીં ઐસે ભગવાન આત્મા એ શુદ્ધજ્ઞાન વો દૃષ્ટિકા વિષય ને વોહિ વસ્તુ. સમજમેં આયા ? શુદ્ધ ધ્રુવ જ્ઞાન, જ્ઞાયકભાવ, ત્રિકાળ જ્ઞાન ભાવ, ધ્રુવ ભાવ વોહિ વસ્તુ વોહિ સત્તા વોહિ આત્મા ઔર વો આત્માકી દૃષ્ટિ કરનેવાલા દૃષ્ટિકા વિષય યથાર્થ હૈ તો વો દૃષ્ટિ-યથાર્થ સમ્યગ્દર્શન હૈ. સમજમેં આયા ?

કહેતે હૈ શુદ્ધ જ્ઞાન ભી, પીછે કહેગા કે દૃષ્ટિકા વિષય કહા તુમકો તો આમાં ક્યાં આવ્યું ? દૃષ્ટિ તો આવી નહીં આમાં ? પીછે કહેગા દેખો, હૈને ? માત્ર દૃષ્ટિ નહિ પરંતુ ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી નિશ્ચયસે હૈ, સમજમેં આયા ? ઉસકા અર્થ હિ યે હૈ કે આ પૂરણ જ્ઞાન જો શુદ્ધ ચૈતન્ય દ્રવ્ય હૈ. વોહિ દૃષ્ટિકા વિષય હૈ, તો દૃષ્ટિકી હિ બાત હમને કીયા થા. શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળી ભગવાન જેમાં કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય તો અનંતમેં, અનંતમેં, અનંતમેં ભાગે ગીનનેમેં આતે હૈ, કેવળજ્ઞાન પર્યાય દ્રવ્યકે આશ્રયસે. દ્રવ્યકા પલ્લા ઈતના જોરવાળા હૈ (પૂરાપલ્લા જોરવાળા હૈ) હૈ ? જોરદાર પૂરા પલ્લા હૈ કે કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય ભી ઉસસે અનંતમેં ભાગે ઊંચે રહેતી હૈ અને આના પલ્લા હેઠે બેઠ જાતા હૈ સમજમેં આયા ? કેવળજ્ઞાનને તો અહીં સદ્ભૂત વ્યવહાર કીધો છે ને ભાઈ ! સદ્ભુત વ્યવહાર-વ્યવહાર-વ્યવહાર, વ્યવહાર એટલે ખરેખર અવસ્તુ લે ! એઈ (પરિણામ બધો વ્યવહાર જ હોય) પરિણામ, વ્યવહાર અભૂતાર્થ, અસત્યાર્થ, અસત્યાર્થનો વિષય કરનારા મિથ્યાદૃષ્ટિ છે. સમજમેં આયા ? આહાહા !

ભગવાન સત્ય પ્રભુ સચ્ચિદાનંદ વસ્તુ પોતે નિજ સ્વયંભૂ સ્વરૂપ સ્વયંભૂ ત્યાં પ્રવચનસારમાં લીયા હૈ યે તો પર્યાયમેં લીયા હૈ. અહીં તો સ્વયંભૂ હૈ અપનેસે અનાદિ અનંત ઐસા શુદ્ધ જ્ઞાન ભી અથવા એ તો શુદ્ધ જ્ઞાન નહીં ઉસકા અર્થ યે હૈ. કે " અભેદસે શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત જીવ ભી " ત્રિકાળી જ્ઞાન પણ જેમ રાગકા કર્તા ને ભોક્તા નહીં ઉસકા અર્થ ઓ હુઆ કે જિસકી દૃષ્ટિમેં શુદ્ધ જ્ઞાન હૈ પૂરણ ઐસા આયા વો શુદ્ધ જીવ પરિણત ભી લેના ઉસમેં સમજમેં આયા ? પહેલી સમજણ તો કરે કે કયા ચીજ હૈ ? (સમજણ ન કરે તો એને પરિણત ક્યાંથી આવ્યું) પણ એ શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળ શુદ્ધજ્ઞાન હૈ ઉસકી દૃષ્ટિમેં આયા વિના આ શુદ્ધજ્ઞાન આયા કહાં સે ઉસકો ? સમજમેં આયા ? શુદ્ધ હૈ પણ શુદ્ધ હૈ યે કિસકી સત્તામેં ? ખ્યાલ મેં આયા વિના ? તો કહેતે હૈ કે અમે વાત તો ઐસા કીયા કે શુદ્ધ જ્ઞાન ભી ત્રિકાળ જ્ઞાન પણ જો દૃષ્ટિકા વિષય હૈ વો પણ રાગ અને

પુણ્ય ને દયા, દાન, વ્યવહાર રત્નત્રયકો કરતે નહીં. (બરોબર) સમજમેં આયા ? ઔર વ્યવહાર રત્નત્રય આદિ રાગ ઔર ઉસકો દુઃખ ઉસકો ભી ભોગતે નહીં. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

શુદ્ધ જ્ઞાન પણ અથવા એ તો શુદ્ધ જ્ઞાન જિસકી દૃષ્ટિમેં આયા ઉસકો શુદ્ધ જ્ઞાનકી પરિણતિ પર્યાયમેં પ્રગટ હુઈ હૈ સમજમેં આયા ? અભેદસે ક્યોંકિ દૃષ્ટિવંતે વસ્તુકો દૃષ્ટિમેં લીયા તો યે પરિણતિ હૈ વો દ્રવ્યકી અભેદ હો ગઈ. શુદ્ધ પરિણતિ સમ્યગ્દર્શનકી પર્યાય દ્રવ્યસે અભેદ હો ગઈ. અભેદકા અર્થ પર્યાય ને દ્રવ્ય દો એક નહીં હો જાતા, પણ વો પર્યાય જો પરસન્મુખમેં એકતા થી ઓ સ્વસન્મુખસે એકતા હુઈ એ અપેક્ષાએ અભેદમેં શુદ્ધજ્ઞાન પરિણત જીવ પણ સમજમેં આયા ? (એકતા થાતી નથી ને વળી એકતા કહેવી) એકતાનો અર્થ આ કે જે પર્યાય આમ રાગ સાથે એકતા થી એકતા માની થી ને આમ રાગ સાથે પર્યાય બુદ્ધિમાં પર સાથે વિકલ્પ સાથે દોષ સાથે એ જે પર્યાય થી એ પર્યાય ઝૂક ગઈ અહીંયા (અંદર) તો આમ (પરમાં) એકત્વ થા તો આમ (અંદરમેં) એકત્વ હુઆ ઐસે કહેનેમેં આયા હૈ પણ પર્યાય ને દ્રવ્ય એક હો જાતા હૈ. ઐસા નહીં હૈ સમજમેં આયા ?

ધર્માત્માકી મસ્તિકા વિષય આ હૈ. સમજમેં આયા ? (દૃષ્ટિકા ફેર) હેં ? દૃષ્ટિકા ફેર ? આખો ફેર હૈ ભગવાન આ તો બહારની કડાકૂટમાં પડયો છે તો ઉસમેં તો કાંઈ ધૂળેય નથી, ભગવાન પ્રભુ અંદર બિરાજે છે પૂર્ણાનંદનો નાથ, ધ્રુવ ઉપર મારા થાપ. એ અભેદ દૃષ્ટિ થઈ ગઈ. અભેદ થઈ તો પરિણમનમાં શુદ્ધતા આ ગઈ. સમ્યગદર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન ને સમ્યગ્આનંદની પરિણતિ પ્રગટ થઈ. એ કહ્યું છે. " અભેદસે શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણતિ " એકલું શુદ્ધ જ્ઞાન ધ્રુવ ન રહ્યું પણ ધ્રુવની દૃષ્ટિ થઈ એટલે પરિણતિમાં પણ શુદ્ધતા સમ્યગ્દર્શન આનંદ આદિ આ ગયા. ઐસા જીવ, સમજમેં આયા ? શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત જીવ ભી ભારે ભાઈ અભેદ, એ શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત પહેલું શુદ્ધ જ્ઞાન કહ્યું તું ને ? આ શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત એ ત્રિકાળી છે એ પરિણમ્યું આગળ ના પાડશે કે એ પરિણતિ પર્યાયની છે. સમજમેં આયા ?

શુદ્ધ જ્ઞાન જે પહેલાં કહ્યું એ તો ત્રિકાળી,. ધ્રુવ ત્રિકાળી હવે અહીંયા કહે છે કે જ્યારે દૃષ્ટિ ત્યાં હુઇ પર્યાય બુદ્ધિ છૂટી ગઈ રાગકા નિમિત્ત કા લક્ષ છૂટ ગયા. એ પરિણામ ઉપર રમતે થે એ દૃષ્ટિ છૂટ ગઈ. દૃષ્ટિ અહીંયા આ ગઈ તો વો પર્યાય, શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળ સાથે અભેદ હુઈ અને શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણમ્યું એમ કહ્યું. પરિણમ્યું છે તો પર્યાય ભાઈ આગળ કહેશે કે ધ્રુવ કાંઈ પરિણમતું નથી. જે શુદ્ધજ્ઞાન ત્રિકાળ ધ્રુવ છે એ પરિણમતું નથી – પણ સમજાના કૈસે ? કે પરિણતિ બદલ ગઈ. સમજમેં આયા ? (આ તો એક પળમાં સમજી જાય એવું છે) ઘણી વાત થઈ ગઈ છે. ઘણી વાર આવે છે ને.

હળવે હળવે તો આવે છે ને આ આહાહા !

કહેતે હૈ કે અભેદસે શુદ્ધજ્ઞાન માથે શુદ્ધજ્ઞાન લીધું હતું એ તો ત્રિકાળી છે ભાઈ – શુદ્ધ જ્ઞાન તો ત્રિકાળી હૈ ધ્રુવ વળી કહેશે ધ્રુવ પરિણમતે નહીં, પર્યાય પરિણમતી હૈ ધ્રુવ તો ઐસાને ઐસા કુટસ્થ કાયમ રહેતે હૈ, પણ યહાં વિકારી પરિણતિ જો મિથ્યાત્વમેં થી સમજમેં આયા ? વિકાર મેરા હૈ ઐસા અનુભવ કરતે ત્યાં સુધી મિથ્યાદૃષ્ટિ થા. સમજમેં આયા ?

શુદ્ધ ચૈતન્યકી દૃષ્ટિ હુઈ તો પરિણતિ શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણમ્યું. જે એકલું રાગ આદિરૂપ પરિણમતું હતું વિકારરૂપે પરિણમન હોતા થા, એ દુઃખરૂપ વિકાર દુઃખરૂપ કર્તા અંદરનું દુઃખરૂપ બધું હતું. બધું તો યહાં કહ્યા કે શુદ્ધજ્ઞાન જો ત્રિકાળ હૈ આગળ ના પાડેગા કે ત્રિકાળ ધ્રુવ પરિણમતે નહીં, પર્યાય પરિણમતી હૈ પણ યહાં સમજાના હૈ કે શુદ્ધ ધ્રુવ જો હૈ એ દૃષ્ટિ હુઈ તો પરિણમન હુઆ તો ધ્રુવ પરિણમ્યા ઐસે એમ કહેનેમેં આતા હૈ સમજમેં આયા ? એ અમુલખચંદજી આ મારગ હૈ દેખો તો ખરા આહાહા ! ઓલા કડાકૂટમાં પડયા. આ વ્રત કરના ને દયા પાળના ને આ કરના અરે સૂન તો સહી (એ વ્રત સમજાય છે ને સહેલું છે) હેં ? એ સમજણ સહેલું અજ્ઞાન છે અનાદિનું એમાં છે શું ? (સંસાર વધારવા માટે ત્યાં રહેવું પડે) સંસાર વધારવા માટે, પણ એ કાંઈ ઉસકા સ્વરૂપ હૈ ? સંસાર ઉસકા સ્વરૂપ હૈ ? રાગ ઉસકા સ્વરૂપ હૈ ? વો વધે ઉસમેં કયા ? આત્મા નહીં એ તો અનાત્મા બઢ ગયા આહાહા ! સમજમેં આયા ?

શુદ્ધ જ્ઞાન પણ અથવા એમ તરત જ લીધું અભેદસે શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત એમ જીવ ભી એટલે જહાં ચૈતન્ય ભગવાન દૃષ્ટિમેં લીયા– જો દૃષ્ટિમેં રાગ ને પર્યાય લીયા થા વો દૃષ્ટિએ ધ્રુવને લીયા. એ પર્યાય અપેક્ષાએ પલટા ખાતે ગુલાંટ ખાતે હૈ ઐસા કહ્યા, ધ્રુવ તો હૈ એ હૈ સમજમેં આયા ? ભારે વાતુ ભાઈ ! આવી સમજણ કરે ત્યારે એને સમ્યગ્દર્શન થાય હવે આવું હજી એના ઠેકાણા નહીં સમ્યગ્દર્શનના ને એના પહેલા વ્રત ને ચારિત્ર – (અચારિત્ર) ભાઈ આ તો સર્વજ્ઞકા પંથ હૈ વીતરાગ મારગકા યહ પંથ હૈ સમજમેં આયા ? ત્રણ લોકકા નાથ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા તીર્થંકર હુઆ એક સમયકી પર્યાયમેં તો એ કહેતે હૈ કી પર્યાયસે ભી મેરી ચીજ તો ભિન્ન હૈ. એ વસ્તુ કહેનેમેં આતા હૈ આહાહા ! સમજમેં આયા ? એ વસ્તુકા પૂર્ણાનંદકા ભાન હોકર પર્યાયમેં પૂરણતા આઈ, તો કહેતે હૈ કે ભગવાન ! તુમ ભી શુદ્ધ ચૈતન્ય દ્રવ્ય હૈ ઉસકી દૃષ્ટિ લગાવ તો તેરે ભી જે અશુદ્ધ પરિણતિ જો મિથ્યાત્વ, રાગ દ્વેષકા પરિણમન વિકારકા પરિણમન પર્યાયમેં જો થા, વો દુઃખરૂપ પરિણામ થા, વો વસ્તુ નહીં, એ વસ્તુકા પરિણમન નહીં. સમજમેં આયા ?

ચૈતન્ય જ્ઞાયકભાવ શુદ્ધ જ્ઞાન પણ, અભેદ દૃષ્ટિસે ઐસા ભાન હોકર શુદ્ધ પરિણતિ પર્યાય હુઈ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર જો હૈ યે શુદ્ધજ્ઞાન પરિણત શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળ અને

પરિણતમાં વો તીનો બોલ આયા. સમજમેં આયા ? શુદ્ધજ્ઞાન એ ધ્રુવ અને એની સાથે પરિણતિ એ પર્યાય, એ પર્યાય એ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર, એક સાથે. સમજમેં આયા ? આગળ કહેગા ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક, સમજે ? વો ભાવરૂપી પરિણતિ હૈ, જ્યારસે પ્રગટ હોતા હૈ ઉસકો ઉપશમમેં તોપણ ઉસકો આગમ ભાષાએ ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક કહા અને અધ્યાત્મ ભાષાએ ઉસકો શુદ્ધાત્મ અભિમુખ પરિણામ અથવા શુદ્ધોપયોગ કહા. ઉસકા યે અર્થ હુઆ કે સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ હોનેમેં શુદ્ધોપયોગ હૈ અંદર બસ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? આગળ બહોત ખુલાસા કરેગા.

ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, ક્ષાયિક વો તીન મોક્ષકા માર્ગ હૈ તો ઉસકો અધ્યાત્મ ભાષાએ શુદ્ધાત્મ અભિમુખ પરિણામ. તો શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ ઉપશમ ભાવમાં પણ હુઆ ક્ષયોપશમમાં ભી હુઆ અને ક્ષાયિકમાં પણ હુઆ. તો શુદ્ધાત્મા અભિમુખ પરિણામ એ શુધ્ધોપયોગ હુઆ પંડિતજી ? આ તો એકલો માલ આવશે હળવે હળવે આવે ને ? સમજમેં આયા ? દૃષ્ટાંત તો આંખકા દીયા થોડા- દૃષ્ટાંત તો દૃષ્ટાંત ખાતર દૃષ્ટાંત નહીં હૈ સિદ્ધાંત ખાતર દૃષ્ટાંત હૈ (સહેલું પડે સમજવું) સહેલા પડે સમજવા માટે એને જરીક.

ભગવાન ! તારી ચીજ જો પરમાનંદની મૂર્તિ એકલો સુખનો સાગર, એવા સુખના સાગર ઉપર જ્યાં દૃષ્ટિ પડી ત્યારે એના પરિણમનમાં આનંદનું, દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રનું પરિણમન થયું. એ શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણમ્યું એ આનંદ હતો એ પરિણમ્યો એમ અત્યારે કહેવામાં આવે છે. પોપટભાઈ થોડું થોડું ખ્યાલમાં તો લ્યો, ખ્યાલમાં તો લ્યો કે આ કાંઈ કહે છે ને આ કાંઈ માર્ગ છે સમજાય છે કાંઈ ? એમ ઓઘે ઓઘે હાલે છે અનાદિથી, એમ ન હાલે મારગ ભાઈ મારગ, તો અંદરનો વ્યક્ત થવો જોઈએ. (ઓઘે ઓઘે એટલે) ઓઘે ઓઘે એટલે જાના હોય આથમણા ને જાય ઉગમણા-એસે એસે વિચાર કર્યા વિના ચલે કે અરે ? યહાં કયા નીકલા આપણે તો જાના આમ થા. ભાન વિના હાલના એ ઓઘે ઓઘે (શ્રોતાઃ હિંદીમેં બતાઓ મહારાજ, હિંદીમેં) ઓઘે, તમારી કઈ ભાષા હશે અમને શી ખબર પડે ? ઓઘે ઓઘે તમારી ભાષા સમજ લેના (ઓઘ સંજ્ઞા આવે છે ને ?) ઓઘ સંજ્ઞા આતી હૈ ને ઓઘ સંજ્ઞા નહીં આતી ? (શાસ્ત્રમેં તો ઓઘ સંજ્ઞા આતી હૈ) આતી હૈ મગર કાંઈ ભાષા હશે ને હિંદીમેં ઓઘ નામ કાંઈ પણ સમજ્યા વિના કુટારા કર્યા કરવા (બીજા કરતા હોય એમ કર્યા કરવું એનું નામ ઓઘ) એનું નામ ઓઘ (સમજ્યા વિના બીજા કરતા હોય એમ કર્યા કરવું) (ગાડરીયો પ્રવાહ) ગાડરીયા હૈ ને ? ગાડરીયાનો દાખલો આપવામાં આવે છે. આ ગાડર હૈ ને ગાડર ? ઘેટા (ભેડીયા-ભેડીયા) ભેડીયા તો ભેડીયા ચલતે હૈ ને એક તો દૂસરા ભેડીયા એની જેમ નીચે દેખીને ચાલે પણ આ કૂવામાં પડશે એની તો ખબર નથી. આમ (ઇસકા મતલબ ઓઘે ઓઘે) એનું નામ ઓઘે ઓઘે. ભેડીયા ચલતે હૈ આમ નીચે કૂવામાં નજર રખકર. બીજો પણ

એની કૂવામાં નજર હૈ. ઓલો જ્યાં કૂવામાં પડે તો ઓલ્યો ય કૂવામાં પડે. ભેડીયા જ્યાં ચલે ત્યાં ચલે, અજ્ઞાની જ્યાં ચલે ત્યાં ચલે માર્ગકી કાંઈ ખબર ન મળે. (ભેડા ચાલ) ભેડા ચાલ, એમ કાંઈ હોય તો ખરૂંને બધે (ભેડા ચાલ) બરાબર.

કહેતે હૈ, શુદ્ધ જ્ઞાન પણ એમ ઓલા નેત્રની હારે કહેવું છે ને ? નેત્રની સાથે દાખલો ને એટલે પણ, શુદ્ધ જ્ઞાન પણ, ત્રિકાળી શુદ્ધ જ્ઞાન અથવા અભેદસે શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત. જ્ઞાનકી પ્રધાનતાએ વાત કરી છે બાકી સારા દ્રવ્ય જો ધ્રુવ હૈ ઉસકો યહાં શુદ્ધ જ્ઞાન કહેનેમેં આયા હૈ. જ્ઞાન પ્રધાન કથન લેના હૈ ને ? જ્ઞાન મહા અસાધારણ ગુણ હૈ ને ? તો જ્ઞાયકસે લીયા હૈ, જ્ઞાયક ઐસે, નહીં તો હૈ તો સબ ગુણ હૈ ઉસમેં, શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળ ધ્રુવ વસ્તુ, ઐસી દૃષ્ટિ કરનેવાલા શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત શુદ્ધ ધ્રુવ ત્રિકાળ, ઉસમેં વર્તમાન પરિણમન સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રકા, સ્વકા આશ્રયસે, ધ્રુવકા આશ્રયસે જો પરિણતિ હુઈ, એ જીવ ભી, નેત્રકા દૃષ્ટાંતકી સાથ શુદ્ધ જ્ઞાન ભી અને આ શુદ્ધ જ્ઞાન પરિણત જીવ ભી એમ " સ્વયં શુદ્ધ -ઉપાદાનરૂપસે કર્તા નહિ. " આ ઉપાદાન પર્યાયકી બાત હૈ,

આગે આયેગા ઉપાદાન ધ્રુવકા - સમજમેં આયા ?

કયા કહેતે હૈ ? આત્મા, વસ્તુ જો ત્રિકાળ હૈ ધ્રુવ ઉપરકી અપની મહા સત્તાકા સ્વીકાર જ્યાં દૃષ્ટિએ કીયા, ત્યારે સમ્યગ્દૃષ્ટિ હુઆ ત્યારે ઉસકા પરિણમનમેં નિર્મળતા આઈ. શુદ્ધ પરિણમન હુઆ તો એ શુદ્ધ પરિણમનવાળા જીવ સ્વયં શુદ્ધ ઉપાદાનરૂપસે એ નિર્મળ શુદ્ધ પર્યાયસે શુદ્ધ નિર્મળ પર્યાયસે આ શુદ્ધ ઉપાદાન એટલે પર્યાય, આગળ દ્રવ્ય આયેગા શુદ્ધ ઉપાદાન. સમજમેં આયા ?

તમારે કાલે આવ્યું 'તું ને ત્યક્ત ને અત્યક્ત આવ્યું 'તું કે નહીં, પરિણામ ત્યક્ત હૈ ને ત્રિકાળી તે અત્યક્ત હૈ ત્યાં છોડના ફોડનાકી બાત (નહીં હૈ) કોઈ પ્રશ્ન કરતા હતા ને ? છોડનેકી કયા બાત હૈ ? ભગવાન આત્મા ધ્રુવ કાયમ રહેતે અત્યક્ત નામ કભી બીજા- દૂસરારૂપે હોતા નહિ અને પરિણામ હૈ યે ત્યક્ત એક સમયકા પરિણામ છૂટ જાતા હૈ, દૂસરા આતા હૈ. સમજમેં આયા ? તો આંહી કહેતે હૈ કે એ શુદ્ધ ઉપાદાનરૂપસે દ્રવ્ય ને ગુણ તો નહીં. હવે અહીંયા સમજમેં આયા ?

ધર્મી જીવકા પર્યાયમેં શુદ્ધ ઉપાદાન જો પ્રગટ હુઆ, પરિણતિ પ્રગટ હુઈ, સમજમેં આયા ? " શુદ્ધ ઉપાદાનરૂપસે કર્તા નહિ. " આહાહા ! દ્રવ્ય-ગુણ તો કર્તા નહિં પણ નિર્મળ પર્યાય ધર્મીકી હુઈ વો રાગકા કર્તા ને રાગકા ભોક્તા નહીં. એ મહાવ્રતકા વિકલ્પકા યહ કર્તા નહીં એમ કહેતે હૈ. (અને ભોક્તા ય નહિ, એમ જ હોય ને) પર તો એ વિકાર હૈ, પરદ્રવ્ય હૈ. સમજમેં આયા ? માણસને એવું થઈ જાય કે આપણને એવું સમજાય ? ન સમજાય એવું હોય આ તો મૂળ ચીજ છે. મૂળ ચીજ ન સમજાય તો તેરે જાના કહાં હૈ ? કરના કયા હૈ ? સમજમેં આયા ? શાસ્ત્ર બહોત પઢ લીયા ને શાસ્ત્ર ઐસા

તો હો ગયા ઉસમેં ? ઉસમેં તો કુછ હૈ નહિ કુછ હૈ નહીં. હૈ તો આ આત્મામેં હૈ અંદર સબ બાત. સમજમેં આયા ? શાસ્ત્ર પઢ લીયા તો ઓ જ્ઞાન ભી જ્ઞાન નહિ. એ શુદ્ધ પરિણતિ નહીં આહાહા ! પરિણતિ સમજે ? પર્યાય, અવસ્થા શુદ્ધ નહીં; આરે ભારે વાત ભાઈ (બહુ સરસ).

ચૈતન્ય ભગવાન પૂર્ણાનંદ આત્મા, ઉસકા પરિણમન હુઆ, દૃષ્ટિ હુઈ તો એ પર્યાય હૈ, દૃષ્ટિ પર્યાયમેં પરિણમન હુઆ, પરિણમન હુઆ એમ, દૃષ્ટિ લગાયા તો પરિણમન હુઆ. ઐસા સ્વયં શુદ્ધ ઉપાદાન ધર્મી જીવકી દૃષ્ટિ ધ્રુવ ઉપર હોનેસે, ઉસકી પરિણતિમેં સમ્યગ્જ્ઞાન ને શુદ્ધતા હોનેસે, એ શુદ્ધતા પરિણતિ વ્યવહાર રત્નત્રયકો ભી કરતે નહિ. લાલચંદજી. ભારે વાત ભાઈ (સત્ય વાત ગુરુદેવ) આંખનો દાખલો આપ્યો છે ને ? એ તો જાણે છે. ન સમજાય એમ પહેલું શલ્ય ન રાખવું. એ તો કેવળજ્ઞાન લેવાની તાકાતવાળા આત્માને ન સમજાય એમ કેમ ? હીન આત્માકો માને, અપનેકો પામર માને (દ્રવ્ય પામર કેમ હોય ?) પામરતા ન હોય. પામરતા પ્રભુ તને ન હોય. તું તો પ્રભુનો પ્રભુ છો આહાહા ! પ્રભુનો પ્રભુ એટલે કેવળજ્ઞાન આદિ પ્રભુ થયા એના પણ પ્રભુ એનાથી પણ અધિક તારું દ્રવ્ય છે. શોભાલાલજી ! આજ ચાર દિ ' તો થઈ ગયા. તમારા ભગવાનદાસ તો આયા નહિ. (આજ આતા હૈ) ઠીક.

આ હિંદી ચલતે હૈ તો હિંદી તો પીછે રૂક ગઈ. (રવાના હો ગયા આજ રાતકો આયેગા) કહેતે હૈ. આ સ્વયં એટલે ? જે આત્મા શુદ્ધ ધ્રુવ ઉસકી દૃષ્ટિ હુઈ સમ્યગ્દર્શન હુઆ. ઐસી શુદ્ધ પરિણતિ હુઈ એ જીવ પણ સ્વયં અપનેસે શુદ્ધઉપાદાનરૂપસે નિર્મળ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના વીતરાગી પરિણામ ધ્રુવને આશ્રયે થયા, તે પરિણામ પણ, કર્તા નહિ હૈ, આ હા ! એ રાગકા કર્તા નહીં. જે ભાવે તીર્થંકર ગોત્ર બંધાય એ ભાવકા ભી કર્તા ધર્મી હૈ નહિ. ધર્મીકી પર્યાય કર્તા નહિ ઉસકી સમજમેં આયા ?

એ જીવ પણ, એકડો મૂક્યો છે ત્યાં, કારણ પરિણતિનો પહેલો બોલ છે ને ? સમજાય છે ? પરિણતિનો પહેલો બોલ માટે એકડો ત્યાં લખ્યો છે. આ આખા અધિકારમેં એ પરિણતિના બોલ આવશે તેર અને ધ્રુવના બોલ આવશે નવ. તો કહતે હૈ કે કર્તા નહીં. આહાહા ! અહીંયા તો હજી રાગ કરના ને ઐસા કરના ને ઐસા કરના હજી તો પરનો કર્તા ઓલા તો એમ કહેતે હૈ એક પંડિત તો " પરકા કર્તા ન માને તે દિગંબર જૈન નહીં " ગજબ વાત હાલે છે. એમ કરીને અહીંના-સોનગઢવાળાને છોડી દેવા છે. એમ કે આ નહીં, અરે ભગવાન ! તું કહે એટલે તૂટી જશે ? આહાહા ! સુન તો સહી, દિગંબર જૈન કિસકો કહેતે હૈ ? જીસકી દૃષ્ટિ ને જીસકા નિર્મળ જ્ઞાન વ્યવહાર રત્નત્રયકો ન કરે ઉસકા નામ દિગંબર જૈન હૈ સમજમેં આયા ? આહાહા !

પરકા કર્તા તો ક્યાં રહી ગયા. પરની દયા પાળું ને પરની હિંસા કરે ફલાણું ને

ઢીકણું એ તો ક્યાંય રહી ગયા. અહીંયા તો કહેતે હૈ કે ઉસકી પર્યાયમેં વિકૃત ભાવ હો, એ વિકૃત વસ્તુ જ પરદ્રવ્ય હૈ જ્યાં સ્વદ્રવ્ય જ્ઞાયકભાવ ઉસકી દૃષ્ટિ હુઈ ઔર ઉસકા પરિણમન નામ નિર્મળતા પર્યાયમેં વ્યક્ત હુઈ, એ નિર્મળ વ્યક્ત પર્યાય શુદ્ધ ઉપાદાન કહેનેમેં આતી હૈ " ક્ષણિક શુદ્ધ ઉપાદાન " સમજમેં આયા ? ધ્રુવ ઉપાદાન આગે આયેગા ત્રિકાળી સ્પષ્ટ કિયા વિના તો સમજાય નહીં ને આ તો એકલું માખણ હૈ, જૈન દર્શનકા એકલા રહસ્ય માખણ હૈ. કહેતે હૈ, માખણ સમજતે હૈ ને ? મખ્ખન-આહાહા ! ધર્મી જીવ તો ઉસકો કહીએ કે જિસકા પરિણમનમેં નિર્મળતા આઈ હૈ જૈસા દ્રવ્ય નિર્મળ ને શુદ્ધ હૈ, એસી પર્યાયમેં નિર્મળતા આઈ હૈં. એ નિર્મળ પર્યાય મલિન પર્યાયકો કરે નહીં. સમજમેં આયા ? આહાહા ! એ નિર્મળ પર્યાય દોષકો કરે નહિ. હૈ ? (નિર્મળ પર્યાય શી રીતે કરે) ઔર નિર્મળ પર્યાય રાગકો વેદે નહીં, અનુભવે નહિ, અનુભવ તો આનંદકા હુઆ, એ પરિણતિ ઉસકી હૈ એ વ્યવહાર હૈ, નિશ્ચય તો ધ્રુવ હૈ. કારણ, પરિણામ માત્ર વ્યવહાર હૈ ને ? આહાહા ! ભારે (એ તો એક સમયની પર્યાય છે) આવું વ્યાખ્યાન કેવું આ જાતનું ? કોઈ કહે કે ભાઈ વ્રત કરવા, મહાવ્રત કરના આ કરના ને ઐસા ખાના ને ઐસા પીના (અણુવ્રત હશે) આ શું બધું આ સાંભળ તો ખરો આ બધું આહાહા ! ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ એમાં એકાકાર થવું, એમાં વિંટાઈ જવું એ તારું વ્રત છે. બાકી બધા અંદર અવ્રત છે સમજમેં આયા ?

ઓહો ! આચાર્યોએ કેટલું કામ કર્યું છે. દિગંબર સંતો જંગલમાં રહેતે (હૈ) પરમેશ્વરની હારે વાતું કરીને, પરમેશ્વરને હેઠે ઉતાર્યા (પોતે જ પરમેશ્વર છે ને) ઉપર તું રહે ને સિદ્ધ ન થાય. અમે અહીંયા, એ પરમેશ્વર અમે અહીંયા આહાહા ! સમજમેં આયા ? " શુદ્ધ ઉપાદાનસે કર્તા નહિ, ઐસે વેદતા ભી નહિ. " ધર્મી સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ, વ્યવહારકા વિકલ્પકો કર્તા નહીં અને વ્યવહાર વિકલ્પકો વેદતે નહીં, કયોંકિ ઉસકી પર્યાયમેં વો ચીજ નહીં, દ્રવ્ય-ગુણમેં તો નહીં આહાહા ! હૈ એ વાત " **दिट्ठी सयं पि णाणं अकारयं च अवेदयं** " એટલી કરી સમજાણું ?

અથવા હવે બીજો " **दिट्ठी खयं पि णाणं** " ઇ શું કરવા લખ્યું છે ? જેમ કેવળજ્ઞાન ક્ષાયિક જ્ઞાન હૈ, વો ભી કોઈ રાગાદિ હૈ હિ નહિ તો કર્તા નહીં એમ અહીંયા તો હૈ છતા કર્તા નહીં એમ સિદ્ધ કરનેકો કેવળજ્ઞાનકા દૃષ્ટાંત દીયા હૈ સમજમેં આયા ? અથવા પાઠાંતર " **दिट्ठी खयं पि णाणं** " ઉસકા વ્યાખ્યાન " - " માત્ર દૃષ્ટિ જ નહિ " દેખો ઓલામાં જ્ઞાનમાં દૃષ્ટિકા વિષય લીયા થા - સમજમેં આયા ? ત્યાં તો દૃષ્ટિ તો આઈ નહીં હૈ. સમજમેં આયા ? માત્ર દૃષ્ટિ હિ નહિ, અર્થાત્ દૃષ્ટિ જો હૈ વો શુદ્ધ ચૈતન્ય ઉપર પડી હૈ, માટે વો દૃષ્ટિ ને દૃષ્ટિકા વિષય ઓ રાગકા કર્તા ને ભોક્તા નહિ. પણ ઈતની બાત નહીં. અહીં તો કહે જ્ઞાનનો વિષય " પરંતુ ક્ષાયિક જ્ઞાન પણ ", વો જ્ઞાનની

પરિણતિમેં રાગ હોતે છતે પરિણતિ (મેં) કર્તા નહિ ઐસે સિદ્ધ કરનેકો કેવળજ્ઞાનકા દેષ્ટાંત દીયા હૈ. કેવળજ્ઞાન જેમ રાગકા કર્તા ને ભોક્તા નહીં, ઐસે નીચે સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ-શુદ્ધ પરિણતિવંત રાગકા કર્તા ને ભોક્તા નહિ. આયા સમજમેં ?

" માત્ર દેષ્ટિ હી નહિ પરંતુ ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી " ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી એટલે, ઓલું તો ખરું ભાઈ (ત્યારે તો કહેવાય ને " ભી " ક્યારે કહેવાય) ' ભી ' કીધું છે ને ભીખાભાઈ આ ઝીણું છે બહુ (લક્ષ રાખું છું પુરેપુરૂ) શું કીધું ? (પુરેપુરૂ લક્ષ આપું છું.) લક્ષ તો ત્યાં દેના ચાહીએ દ્રવ્યમાં એમ કહેતે હૈ (પહેલા તો આપની વાણીમાં લક્ષ રાખવું ને ?) પહેલા પછી કાંઈ છે જ નહિ. કહો સમજમેં આયા ? આહાહા !

કહેતે હૈ માત્ર દેષ્ટિ હી નહિ અર્થાત્ શુદ્ધ જ્ઞાન ત્રિકાળી ઉસકી જો દેષ્ટિ હુઈ, ઉસકા જો જ્ઞાન પરિણત હુઆ વો રાગ ને વિકલ્પકા કર્તા નહિ " ઐસે ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી " આહાહા ! ક્ષાયિક જ્ઞાન એટલે કેવળજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન પરમાત્મા પૂરણ દશા, અપૂર્ણ દશાવાળા ભી કર્તા ભોક્તા નહિ તેમ પૂર્ણ તો કર્તા ભોક્તા નહિ એની સાથે મેળવ્યું એને. સમજમેં આયા ? એ સમ્યગ્જ્ઞાન દીપિકામાં આવે છે આ બોલ ' સમ્યગ્જ્ઞાન દીપિકા ' છે ને ? (જી. હા. અભી પ્રસિદ્ધ હુઈ) સમ્યગ્જ્ઞાન દીપિકા ? (હા. ભાવનગરથી, ભાવનગરમાં પ્રસિદ્ધ હુઈ) હા. વો પ્રસિદ્ધ હુઈ હિંદી, હિંદી ? (હા. વર્તમાન હિંદીમાં છે) ઉસમેં એક બોલ હૈ કે કોઈ પણ પ્રાણી , સિદ્ધસે એક ક્ષણમાત્ર તીનકાર માત્ર ભી ભિન્ન રહે તો મિથ્યાદેષ્ટિ-પાપી- સંસારી હૈ. એક જરી પણ સિદ્ધસે ભિન્ન રહે અર્થાત્ જૈસા સિદ્ધ હૈ વો જાનતે ને દેખતે હૈ ઐસા જાનના દેખના છોડકર એક તીનકાર માત્ર ભી વિકલ્પકા કર્તા હો તો મિથ્યાદેષ્ટિ -પાપી- સંસારી હૈ ઐસા દેષ્ટાંત દીયા હૈ. સમ્યગ્જ્ઞાન દીપિકામેં વો ધર્મદાસ ક્ષુલ્લક અહીંયા તો આ વાત ઘણીવાર આવી ગઈ છે. સમજમેં આયા ? આહાહા !

આટલો બધો ફેર ? એ જ અહીંયા દેષ્ટાંત આપ્યો છે. કહે છે કેવળજ્ઞાની પણ કાંઈ કર્તા ને ભોક્તા નથી ઐસે સમ્યગ્જ્ઞાની ભી એના જેવો જ છે. જ્ઞાતા દેષ્ટા એ પણ રાગનો ને વિકલ્પ આદિનો કર્તા-ભોક્તા નથી. ધનાલાલજી (હા, બરોબર એમ જ છે) આ. હા. હા... કહેતે હૈ, કે માત્ર દેષ્ટિ જ નહીં પરંતુ ક્ષાયિક જ્ઞાન પણ જ્ઞાનનું લીધું છે ખરું ને ? **दिट्ठी सयं पि णाणं** ત્યાં પાછું જ્ઞાન દેષ્ટિનો વિષય ને જ્ઞાન પુરું કર્યું અને અહીંયા વળી પર્યાયમાં જ્ઞાન પુરું થયું તે પર્યાયમાં જો જ્ઞાન પૂરણ હુઆ કેવળજ્ઞાન, " એ ભી નિશ્ચયસે કર્મોકા અકારક " - ખરેખર તો ઉસકો તો હૈ હિ નહિ ઐસે કહેતે હૈ. સર્વજ્ઞને રાગ આદિ હૈ નહિ તો કર્તા પરિણમન હૈ હિ નહિ એમ કહેના હૈ. કયા કહેતે હૈ ? કે સર્વજ્ઞ પરમાત્મા કેવળજ્ઞાની ઉસકો રાગકા પરિણમન નહિ, ભાઈ ! શું કીધું સમજમેં આયા ? કયું આ દાખલા દીયા ઉસકી સાથ ઐસે રાગકા પરિણમન નહિં ઈસલીયે કર્તા નહીં ઐસે શુદ્ધ

જ્ઞાની સમ્યગ્દૃષ્ટિ પણ રાગકા પરિણમન નહીં ઉસકો સમજમેં આયા ? ભારે વાત કરી ભાઈ

" ક્ષાયિક જ્ઞાન ભી ખરેખર રાગાદિકા અકારક " નામ રાગરૂપ પરિણમનેય નહીં લ્યો અને " અવેદક " ઓ ભી વેદક નહીં રાગકા, ત્યાં ભી એકલા આનંદકા વેદન હૈ કેવળજ્ઞાનમેં તો એકલા જ્ઞાન પૂરણ અને આનંદકા વેદન. વો ભી જેમ કર્તા નામ પરિણમન નહિ ઐસે સમ્યગ્દૃષ્ટિકા દૃષ્ટિ ધ્રુવ ઉપરકા પરિણમન હોનેસે ઉસકો ભી રાગકા પરિણમન ને રાગકા વેદન હૈ નહીં.

આ ચીજ ઐસી હૈ ઐસી પહેલે ખ્યાલમાં, દૃષ્ટિમાં તો લ્યે આહાહા ! અરે ભગવાન કેટલાક એમ કહે છે આ તમે કેવળી હારે વાતો કરો છો, સિદ્ધની હારે ? હેઠલાવાળાને તમે સિદ્ધ જેવા બનાવી દો છો એમ કેટલાક કહે છે. આ તો કેવળજ્ઞાન થવાની કેવળજ્ઞાનની વાતો છો અહીં તો કેવળજ્ઞાનીની વાતો છે ભાઈ. કેવળજ્ઞાની કહો કે એકલો કેવળજ્ઞાન તું ત્રિકાળ છો આ એની વાત છે લે. ઘણાંય એમ કહે છે આ તો કેવળજ્ઞાનની વાતો છે. આહાહા ! મોટી મોટી વાતો કહે છે, મોટી નથી આ તો તારા હિતની વાતો છે. સાંભળને હવે સમજમેં આયા ? ઘણાંય એમ કહે છે નહીં બહારથી આવે છે એ કેવળજ્ઞાનની વાતો કરે છે. સિદ્ધની શુદ્ધનયની આ તો કેવળજ્ઞાન ત્યાં હોય ત્યાં, અહીંયા હેઠે ક્યાં શુદ્ધનય હોય ?

અવેદક – " કર્મોકા અકારક ને અવેદક ભી હૈ " એમ ઓલાની સાથે લીયા. જેમ શુદ્ધ પરિણત જીવ અકારક ને અવેદક હૈ, એમ આ ભી અકારક ને અવેદક હૈ – આ ભી અકારક ને અવેદક (ઉસકી સાથ અવેદક ભી હૈ) અવેદન, રાગકા ઉસકો વેદન હૈ નહિ. આ હા હા હા. (અકારક –પૂરા નહીં હોતા) વેદન, વેદન ભી. સમજમેં આયા ?

ઈતના ભી નહિ. આગળ કહેગા વિશેષ લ્યો.

* * * * *